

Intergenerationele overdracht van ongelijke kansen in Oost-Nederland

- een verkennend onderzoek -

Emma Middag & dr. Natascha Notten

Lectoraat Gezonde Samenleving

Hogeschool Windesheim Zwolle

Februari 2022

Deze publicatie van Windesheim valt onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Dit betekent dat de kennis uit deze publicatie hergebruikt mag worden als basis voor de ontwikkeling van nieuwe kennis mits de naam van de auteur en/of Windesheim hierbij vermeld wordt

Inleiding

Ieder mens zou gelijke kansen moeten hebben op welzijn en gezondheid, maar dat is niet het geval. Oorzaken voor minder kansen op een gezonde fysieke en sociale leefomgeving zijn er genoeg. Denk bijvoorbeeld aan armoede, laaggeletterdheid (oftewel: beperkte basisvaardigheden), onderwijsongelijkheid en gezondheidsachterstanden. Dankzij deze factoren is het lastiger om te participeren in de samenleving. Een andere, nog redelijk onderbelichte, oorzaak van kansenongelijkheid betreft regionale verschillen. De plek en daarmee de regio waar je opgroeit en woont heeft invloed op de kansen die je krijgt in het leven (Notten, 2021).

In het eerste deel van dit verkennende onderzoek wordt op basis van desk research een beknopt beeld geschetst van de intergenerationale overdracht van ongelijke kansen in Oost-Nederland rondom de thema's inkomen en onderwijs. In het tweede deel van dit verkennende onderzoek toetsen we een aantal bevindingen uit de desk research aan de ervaringen van een drietal professionals werkzaam in Oost-Nederland.

Intergenerationele overdracht en regionale ongelijkheid

Intergenerationele overdracht speelt een cruciale rol bij ongelijke kansen op welzijn en gezondheid (Guiaux et al., 2011; Notten, 2021). Met intergenerationale overdracht bedoelen we het doorgeven van normen en waarden, competenties, eigenschappen, ervaringen, vaardigheden, maar ook hulpbronnen (zoals kennis, sociaal netwerk en opleidingsniveau) aan een volgende generatie. Stel dat je opgroeit met ouders met beperkte basisvaardigheden, dan is het lastig om hen om hulp te vragen bij je Nederlands huiswerk, waardoor je misschien achter loopt op medeleerlingen. Met het oog op regionale ongelijkheid, blijkt uit eerdere internationale onderzoeken dat ongelijke kansen niet alleen ontstaan door de regio waar je huidig in woont, maar ook door de regio's waar vorige generaties van je familie hebben gewoond (Gustafson et al., 2017; van Ham et al., 2014; Vartanian et al., 2007).

Financiële situatie

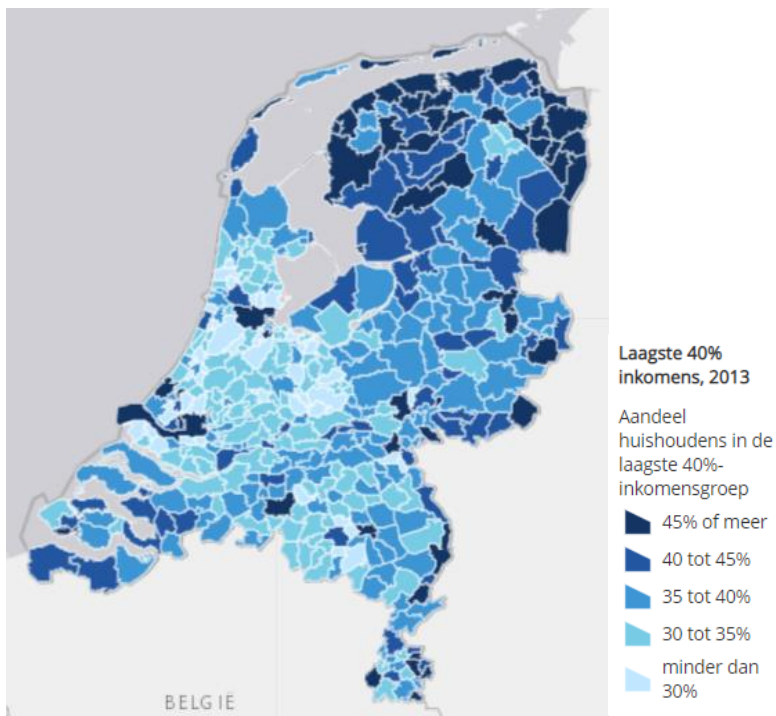
Ter Weel en collega's (2019) hebben onderzoek gedaan naar de effecten van regionale verschillen in Nederland op de sociaaleconomische uitkomsten van kinderen. Uit de resultaten blijkt ten eerste dat de inkomenspositie van kinderen afhangt van de inkomenspositie van ouders. Daarnaast blijkt ook dat kinderen die verhuizen naar een regio waarin bewoners een gemiddeld betere positie hebben, zelf op 28-jarige leeftijd ook een betere inkomenspositie hebben dan kinderen die in de herkomstregio achterblijven (Ter Weel et al., 2019; zie ook figuur 2) en op buurtniveau blijkt dat kinderen die met hun ouders in minder kansrijke of achtergestelde buurten wonen meer kans hebben om in soortgelijke buurten te wonen later in hun leven (De Vuijst et al., 2017; De Vuijst & Van Ham, 2019).

Invloed op opvoeding

De financiële situatie waar ouders zich in bevinden heeft invloed op het gezin (De Kinderombudsman, 2017). Kinderen zijn meestal op de hoogte van de financiële situatie van de ouders. Geldproblemen van ouders brengen spanningen met zich mee en dat merken en voelen kinderen ook. Sommige kinderen voelen zich schuldig als ze geld nodig hebben van ouders voor kleding of uitjes van school. Een deel van de kinderen uit onderzoek van De Kinderombudsman (2017) vond dat gelijke kansen belangrijk zijn en dat gezinnen moeten worden ondersteund bij het betalen van schoolreisjes of digitale leermiddelen, omdat het kind er niet iets aan kan doen hoeveel de ouders verdienen.

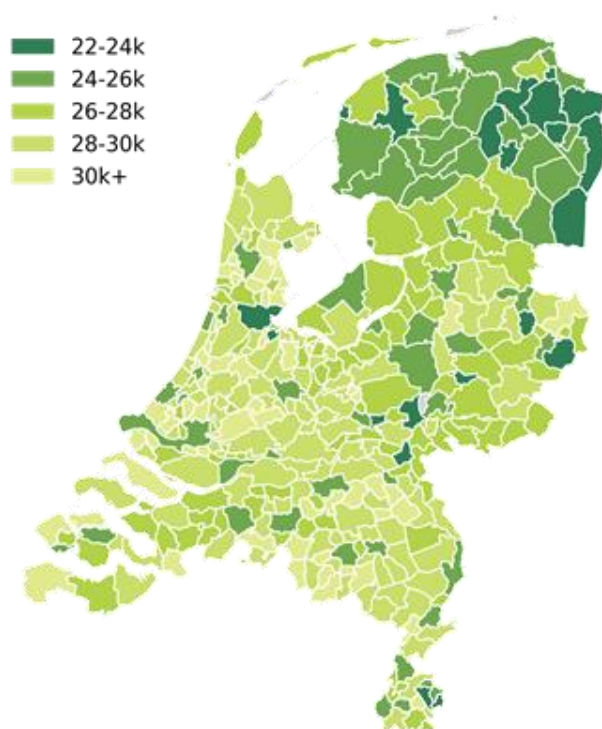
Cijfers

Over welke regio's in Nederland hebben we het eigenlijk als het gaat om ongelijke kansen? Visser (2019) benoemt dat als het gaat om armoede dit voornamelijk geldt voor de krimpregio's in Nederland die meer afgelegen liggen. De armoede is daar groot, de arbeidsparticipatie ligt laag en ook scoren deze regio's niet hoog op het opleidings-, beroeps- en inkomensniveau. Zie bijvoorbeeld figuur 1. In de donkerder gekleurde gebieden van Nederland, waaronder ook het oosten, behoort zo'n 35% of meer van deze huishoudens tot de laagste 40% inkomensgroep (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2013). In figuur 2 (*Kansenkaart, z.d.*) is te zien dat kinderen die opgroeien in een gezin met een lager inkomen ook later in hun leven vaak een minder hoog inkomen hebben, en dat dit vaker voorkomt in de randgebieden van Nederland en krimpregio's.

Figuur 1

Contrasten in inkomen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2013)

Figuur 2

Contrasten in inkomen van mensen met ouders in lage inkomensgroep (Kansenkaart, z.d.)

Waarom niet verhuizen?

Maar hoe komt het dat generaties in dezelfde regio's blijven wonen? Uit een rapport van Visser (2019) blijkt dat dit kan komen door armoede. Families met een hoger inkomen kunnen gemakkelijker verhuizen naar regio's met betere werkgelegenheid en andere kansen. Denk ook aan jongeren met welvarende ouders die financiële ondersteuning of een andere vorm van kapitaal kunnen bieden, waardoor ze naar gebieden kunnen verhuizen die sociaaleconomisch gunstiger zijn (Hochstenbach & Boterman, 2017) Gezinnen die hier niet de financiële capaciteiten voor hebben blijven achter. Doordat meer welvarende families verhuizen naar kansrijke regio's, trekken ook andere faciliteiten weg, waardoor deze achtergebleven families minder toegang hebben tot bijvoorbeeld kennis of werk (Visser, 2019).

Generaties blijven niet alleen in dezelfde regio's wonen, maar vaak ook in dezelfde buurten. Kinderen blijven in soortgelijke buurten wonen, omdat het een gevoel van bekendheid en gemak geeft (Brown, 2012). Daarnaast ontbreken in minder kansrijke buurten vaak positieve rolmodellen die kinderen stimuleren om zich anders te gedragen dan waar zij mee bekend zijn (Moore et al., 2002). Buurten zijn redelijk homogeen (Wittebrood & Van Dijk, 2007) en door er te wonen krijgen kinderen

normen en waarden mee van de buurt en van de ouders die effect hebben op de mening van het kind over onderwijs, werk en wat een “goede” buurt is (De Vuijst & Van Ham, 2019).

Onderwijskansen

Uit onderzoek van De Vuijst en collega's (2017) blijkt dat de intergenerationele overdracht van ongelijkheid in buurten kan worden doorbroken door het behalen van een hoger (oftewel: theoretisch) opleidingsniveau. Dit kan komen doordat een theoretisch opleidingsniveau voor betere kansen op een baan met een hoger inkomen leidt. Door een hoger inkomen kunnen mensen vervolgens naar rijkere buurten verhuizen met meer kansen (De Vuijst et al., 2017).

Stedelijke en regionale gebieden

Maar hoe zit het met die onderwijsprestaties? Van Maarseveen (2020) heeft de verschillen in onderwijsprestaties van kinderen en jongeren in stedelijke en regionale gebieden bekeken door te kijken of deze kinderen en jongeren andere keuzes maken in hun vervolgstudies. Uit het onderzoek blijkt dat kinderen die opgroeien in stedelijke gebieden meer menselijk kapitaal investeren in hun educatie dan kinderen in regionale gebieden, ook al hebben hun gezinnen soortgelijke achtergrondkenmerken (bijv., inkomen en opleidingsniveau) en is hun cognitieve capaciteit gelijk. Van Maarseveen (2020) geeft als mogelijke verklaring voor deze verschillen dat de voordelen van een theoretisch opleidingsniveau meer in stedelijke gebieden aanwezig zijn dan in regionale gebieden. Daarnaast hebben stedelijke gebieden een divers aanbod van scholen waardoor er sneller een match kan ontstaan tussen de school en de behoeften van het kind. Zo zijn er in stedelijke gebieden verschillende typen scholen (tweetalig onderwijs, Montessori, vrijeschool, etc.) waarin het oosten van het land bijvoorbeeld minder toegang tot is (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2019).

Opvoeding en opleidingsniveau

De onderwijsprestaties worden ook beïnvloed door de opvoeding. Een schooldirecteur licht in de Volkskrant toe dat onder advisering in regionale gebieden mogelijk komt doordat deze ouders hun kinderen minder ‘pushen’ en het al snel goed vinden (Bouma & Ezzeroli, 2021, zie ook: Moore et al., 2002; De Kinderombudsman, 2017). Een belangrijke factor die een rol speelt bij de onderwijsresultaten is de interesse die ouders in de activiteiten van hun kind tonen (Guiaux et al., 2011). Denk bijvoorbeeld aan ouders die op school hulp aanbieden, naar ouderavonden gaan, helpen met het huiswerk, etc.

Poolman en collega's (2018) hebben onderzocht wat de opvattingen en verwachtingen van moeders uit Noordoost Groningen over onderwijs en opvoeding zijn. In dit onderzoek zijn de moeders (in totaal 13) ingedeeld in verschillende

categorieën: Klassieke plattelanders (3), Stedelingen en nieuwe plattelanders (6), Zelfbewusten (2) en Distantiërenden (2).

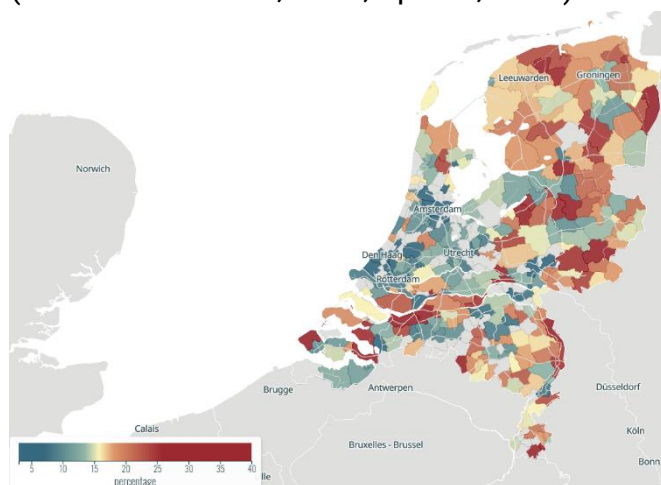
Klassieke plattelanders en Stedelingen en nieuwe plattelanders zetten voornamelijk de manier van opvoeden van hun ouders voort.

Zelfbewusten en Distantiërenden hebben een ander pad ingeslagen. Stedelingen en nieuwe plattelanders en Zelfbewusten zijn meer gericht op informatief taalgebruik met kennisdoeleinden, terwijl de Klassieke plattelanders en Distantiërenden meer gericht zijn op praktisch taalgebruik.

Uit dit onderzoek blijkt dat moeders verschillen in de manier waarop ze zelf zijn opgevoed, en ook door waar ze zijn opgevoed. Ook blijkt dat deze verschillen invloed hebben op de taalprestaties van hun kinderen en of dit aansluit op de schoolgeoriënteerde doelen (Poolman et al., 2018). Zo willen de Stedelingen en nieuwe plattelanders dat hun kinderen bijvoorbeeld ook weten wat de actualiteit is in de wereld om hen heen en willen ze hun kinderen nieuwe kennis aanreiken. Bij Klassieke plattelanders en Distantiërenden zijn de gesprekken voornamelijk functioneel en gaat het over het hier en nu (Poolman et al., 2018).

Onderadvisering

Kinderen en jongeren uit het oosten van Nederland blijken ook vaak een lager advies te krijgen voor het onderwijsniveau dan het niveau wat ze volgens hun testresultaten aankunnen (zie figuur 3; de Voogd, 2020; Kansenskaart, z.d.). Dit komt voornamelijk voor bij gezinnen met een relatief laag inkomen en een relatief laag opleidingsniveau van ouders, wat vervolgens weer meer voorkomt in de rurale gebieden (Bouma & Ezzeroili, 2021; Sprank, 2020).

Figuur 3

Kansenskaart schooladvies lager dan eindtoetsadvies (Kansenskaart, z.d.)

Ervaringsverhalen

Hoewel er in Nederland al wel enig onderzoek is uitgevoerd naar de regionale verschillen in kansenongelijkheid, is er nog weinig bekend over hoe het zit per regio vanuit het perspectief van de inwoners zelf. Vandaar dat er voor dit verkennende onderzoek drie professionals werkzaam in Oost-Nederland zijn bevestigd. Hiervan werkten twee professionals richting de jeugdzorg en één in het basisonderwijs. Professionals waren werkzaam in een stad, een groot of klein dorp in Oost-Nederland.

Resultaten

Financiële situatie

Situatie van gezinnen in het oosten

Hoewel de geïnterviewde professionals wel te maken hebben met gezinnen met financiële zorgen (sommige professionals meer dan anderen), blijkt uit de gesprekken dat de financiële situatie waar gezinnen in zitten erg divers zijn in de regio. Zoals een respondent benoemt: *“De ene komt uit een dure wijk in de gemeente en de ander komt uit de mindere wijken in de gemeente.”* Zowel in de meer stedelijke gebieden als de dorpen in het oosten van het land zijn er gezinnen met en zonder financiële zorgen.

Opvoeding

Uit de interviews blijkt dat wanneer gezinnen financiële zorgen hebben, dit invloed heeft op de opvoeding. Professionals geven aan dat de meeste kinderen merken dat hun ouders zorgen hebben doordat ouders stress laten zien: *“Daarin zie ik zeker dat het veel stress en emotionele stress met zich meebrengt. En ik denk zeker dat dit op de kinderen heel veel invloed heeft, omdat ouders minder lekker in hun vel zitten”*. Daarnaast zien de professionals ook dat ouders met financiële zorgen vaak veel moeten werken. Beide ouders werken 5 dagen in de week of ook in de avonduren, waardoor ze niet altijd beschikbaar zijn voor hun kinderen. Ook kunnen ouders minder beschikbaar zijn omdat ze zelf niet lekker in hun vel zitten en daardoor minder energie hebben. Kinderen merken de financiële zorgen ook doordat ouders aangeven dat niet overal geld voor is. Denk bijvoorbeeld aan geld voor vrijetijdsbesteding, om te sporten en schoolreisjes: *“Als ze vragen wat voor sport ze doen zei ze: ik mag niet op gym, ik mag niet op voetbal. Dat merkte je wel, dat ze het financieel niet zo breed hadden”*. Daarnaast zien kinderen in de klas dat klasgenoten bijvoorbeeld betere en mooiere kleren hebben.

Hulp in de wijk

Veel van de ouders waar de geïnterviewde professionals mee in aanraking komen hebben een open houding over hun zorgen en zoeken of staan open voor hulp. Professionals werkzaam in meer stedelijke gebieden benoemen verschillende

hulporganisaties die ouders kunnen ondersteunen bij hun financiële zorgen. Er wordt voornamelijk veel gebruik gemaakt van diensten die weinig tot geen geld kosten. Binnen een dorp worden ook professionele organisaties ingezet, maar uit een gesprek kwam sterker naar voren dat er veel informele hulp was. Denk hierbij aan hulp vanuit de schooldirecteur, de plaatselijke kerk of van burens. De professional werkzaam in een klein dorp gaf aan: *“Dat ook de directeur dan zei, je kan aankloppen bij de diaconie van de kerk. (...)”*. En over een gezin in financiële problemen vertelde ze: *“dat buurvrouwen babyspullen hadden verzameld dat ze mochten hebben”*. Deze informele hulp kwam minder naar voren uit gesprekken met professionals uit stedelijke gebieden.

Intergenerationele overdracht

Professionals hadden geen concrete situaties waarin ze zagen dat de financiële situatie werd overgebracht, omdat ze de kinderen en jongeren niet hun hele leven volgen of te weinig bij hen thuis komen. Zoals een onderwijsprofessional aangeeft: *“Ja ook dat is best lastig, hè? Want ik kijk niet achter de deur, dus je weet niet in hoeverre een ouder aandacht geeft aan zijn of haar kind en of het gewoon bij de mens past die daar zit tijdens een 10 minuten gesprek”*.

Wel hadden sommigen het idee dat er een intergenerationele overdracht zou kunnen plaatsvinden. Ouders met financiële problemen blijken het vaak niet met hun kinderen te hebben over financiële keuzes. Professionals geven aan dat dit komt doordat ouders zelf ook niet weten wat de juiste keuzes zijn en daardoor hun kinderen dit ook niet kunnen aanleren: *“Als je als ouder het dus niet kan en niet weet, hoe moet je budgetteren? (...) Ja kan dan je niet verwachten van die ouder dat ‘ie dat zijn kind leert”*. Zonder externe ondersteuning en begeleiding zien professionals dat deze kinderen meer risico lopen om ook in financiële problemen terecht te komen.

Onderwijskansen

Gelijke kansen

Op de vraag of kinderen in het oosten van het land gelijke onderwijskansen hebben reageerden professionals in eerste instantie dat het wel gelijk is. Later kwamen zij terug op het punt dat voornamelijk de kansen om een school te vinden die aansluit bij het kind lastiger is in het oosten van het land: *“Als je dat vergelijkt met de Randstad, ja daar zit nog weer veel meer. Daar kan je echt keuze maken op kwaliteiten van je kind, zoeken naar een school die passend is bij jou of bij het kind of bij je gezin”*. Er is weinig aanbod van verschillende scholen of kinderen moeten erg ver fietsen. Ouders kiezen toch vaak de school die het meest dichtbij is.

Eén van de professionals uit een dorp geeft aan dat de kansen misschien toch lager liggen in het oosten van het land doordat ouders in deze regio minder pushen en meer focussen op dat een kind zich gelukkig voelt dan dat het kind een theoretische opleiding behaalt: *“Heel veel ouders roepen vaker ‘is dat niet te hoog?’ dan ‘kan het*

nog hoger?'. Wat dat betreft denk ik dat de kansen wel lager liggen, omdat de ouders niet heel erg pushen". Deze ouders zijn vaak met het schooladvies eens en proberen dit niet te verhogen.

Ondersteuning vanuit ouders

Alle professionals gaven aan dat de opvoeding invloed heeft op hoe het kind onderwijs ervaart en uitstroomt. Sommige professionals denken dat ouders met een theoretische opleiding hun kind meer kunnen ondersteunen bij bijvoorbeeld het maken van huiswerk: *"Als je kijkt naar een kind die niet goed begrijpt wat hij moet doen voor school, voor zijn huiswerk, de ene ouder met een hoger niveau kan een kind beter helpen dan een ouder met een laag niveau".* Hierin speelt ook de niet-Nederlandse moedertaal van de ouder een rol, omdat professionals zien dat ouders die niet goed Nederlands spreken moeite hebben om hun kind te ondersteunen met school. Een van de professionals was het hier niet mee eens en zag dat het niet uitmaakt welke opleiding een ouder heeft als het gaat om de ondersteuning van het kind. Dit is volgens deze professional wisselend omdat de ene ouder daar wel zin in heeft en de ander niet.

Sommige ouders hebben een negatief beeld over school, omdat ze zelf school niet hebben afgemaakt maar wel een goed bedrijf hebben en gelukkig zijn. Zij vinden het minder belangrijk om hun kind meer te ondersteunen met betrekking tot school.

Verwachtingen schooladvies

Of een ouder voor het kind een havo of vwo schooladvies verwacht ligt volgens één van de professionals aan of de ouders zelf gelukkig zijn met hun baan. Ouders met een praktijkgericht opleidingsniveau die tevreden zijn met hun baan en inkomen stimuleren hun kinderen niet om hoog oftewel theoretisch uit te stromen, omdat ze weten dat hun kinderen ook gelukkig kunnen worden met een meer praktische opleiding: *"Maar als jij een prima baan hebt en je hebt een mbo baan en je bent volledig gelukkig en je denkt heerlijk, (...) en ik red mij prima financieel, ik heb een mooie woning, dan push je niet zozeer dat het kind hoger uitstroomt dan jij, want het is bij jou ook goed".* Een andere professional ziet wel dat theoretisch opgeleide ouders ook van hun kinderen verwachten dat zij havo of vwo uitstromen. Ook blijken ouders met een migratieachtergrond veel nadruk te leggen op het behalen van een theoretische opleiding en laten teleurstelling zien als dit niet wordt behaald. Een professional ziet dat ouders daarbij hun kinderen soms te veel stimuleren, waardoor kinderen worden overvraagd en geen tijd hebben om te sporten of met vriendjes te spelen.

Wat school moet bijbrengen

Een van de professionals gaf aan dat ouders het ook belangrijk vinden waar er aandacht aan wordt besteed op school. Deze professional was het eens met de stelling dat ouders vinden dat een school naast het bijbrengen van kennis kinderen

ook moet uitdagen, nieuwsgierig maken en normen en waarden moet bijbrengen. De andere twee professionals zien dat ouders vinden dat school vooral moet focussen op het kennis overbrengen. De ene professional denkt dat dit komt door de cultuur van ouders: school gaat om het leren, normen en waarden leer je thuis. De andere professional vindt dit een lastige kwestie, omdat scholen juist alleen maar bezig zijn met toetsen van gegevens en kennis: *“We zijn vooral bezig met toets gegevens. En in het begin hebben we het algemene plaatje van, we zien een kind wat prima met de klas om gaat of we zien een kind dat het best lastig vindt om contact te maken, maar al heel snel gaat het toch weer over op dat cijfer gedeelte”*. Omdat scholen hier vaak op focussen hebben ouders het daar alleen over tijdens spreekmomenten tussen ouder en leerkracht, en is er weinig aandacht voor wat naast kennis kan worden bijgebracht op school.

Gespreksonderwerpen

Over waar ouders over praten met kinderen reageert een professional dat dit verschillend is en afhangt van de competenties van ouders. Ze verwacht dat ouders met minder competenties het meer hebben over wat kinderen hebben meegemaakt die dag en ouders met meer competenties over nieuws en de wereld buiten het gezin. Volgens een professional die in een dorp werkt wordt er minder over het nieuws gepraat binnen gezinnen, omdat het erg ver van hen af staat. Normen, waarden en regels zijn overal in het dorp erg gelijk en er is weinig diversiteit: *“Voor kinderen is iemand met een hoofddoek iets wat je ziet op televisie of als je in een grote stad wandelt. Dat er een andere cultuur achter zit weten ze ook helemaal niet. Die zien wij nooit, horen wij nooit, weten ze helemaal niet. Dus het gaat daar minder over”*. Andere culturen zien kinderen niet in hun eigen buurt. Als kinderen een mening hebben over een bepaald onderwerp dan is dat volgens de professional de mening van één van de ouders die het kind heeft overgenomen: *“Ze roepen iets wat ze van vader of moeder hebben gehoord en dat is op deze leeftijd waarschijnlijk nog wijsheid in pacht en is er geen ruimte voor een andere mening”*.

Hulp in de wijk

Professionals uit de stedelijke gebieden van het oosten van het land geven aan dat er meerdere educatieve voorzieningen in de buurt zijn die het kind kunnen stimuleren en dat hier ook gebruik van wordt gemaakt. Een professional uit een dorp geeft aan dat dit er niet is: *“Nee, volgens mij niet. Want ik zie dat in het nieuws en denk dan oké? Ik ken geen enkel kind dat huiswerkbegeleiding krijgt naast school”*. De bibliotheken zijn weg uit de dorpen en er is alleen een kleine schoolbib waar kinderen boeken kunnen lenen om buiten school nog wat te kunnen doen wat een positieve invloed zou kunnen hebben op de educatie van het kind.

Intergenerationele overdracht

Professionals vonden het lastig om aan te geven of er intergenerationele overdracht van onderwijskansen plaatsvindt en de invloed hiervan op de langere termijn, omdat ze het kind niet hun hele leven volgen. Hoewel de ene professional aangaf wel te verwachten dat een kind van een praktijkgerichte ouder ook praktijkgericht uitstroomt, gaf weer een andere professional aan te verwachten dat elk kind op een hoger onderwijsniveau uit gaat stromen dan de ouders, omdat de respondent denkt dat kinderen steeds slimmer worden.

Over het doorbreken van het patroon geven professionals aan dat het mogelijk is dat je er kan komen als je iets echt graag wil, maar misschien wel via een langere weg. Factoren die worden genoemd die daarin bijdragen zijn een stimulerend thuis, een goed netwerk en wilskracht en motivatie van het kind. Daarnaast wordt ook benoemd dat het tegenkomen van de juiste persoon in je leven belangrijk is: *“Als je de juiste personen in je leven tegen komt of om je heen hebt en een goede mindset zelf hebt, dat het wil”*.

Conclusie

Financiële situatie

Hoewel de gesproken professionals in dit kleinschalige onderzoek zelf niet veel gezinnen in armoede tegenkomen in het oosten van het land, blijkt wel dat de financiële zorgen die ouders hebben van invloed zijn op de opvoeding van het kind. Net zoals uit het rapport van De Kinderombudsman (2017) blijkt ook uit dit onderzoek dat geldproblemen stress met zich meebrengen waar kinderen last van hebben en waardoor ze niet altijd dezelfde kansen hebben als andere kinderen (denk bijvoorbeeld aan sportlessen).

Onderwijskansen

In de literatuur blijken er verschillen te zijn in onderwijsprestaties tussen stedelijke en regionale gebieden, ondermeer vanwege het beperkte aanbod van scholen in regionale gebieden (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2019; Van Maarseveen, 2020). Ook de respondenten in dit onderzoek gaven aan dat ongelijke onderwijskansen een gevolg zijn van het beperkt aantal verschillende scholen in de buurt, waardoor er niet kan worden gekeken of een school goed aansluit bij het kind.

Daarnaast blijkt de opvoeding een belangrijke rol te spelen in de onderwijskansen van het kind. Hoewel niet alle respondenten het met elkaar eens waren, bleek dat ouders verschillende verwachtingen hebben en verschillen in hoeverre ze hun kinderen ondersteunen. De eigen vaardigheden van ouders en in hoeverre ouders school belangrijk vinden bleken vooral van invloed te zijn op de ondersteuning die kinderen krijgen en wat voor schooladvies er van het kind werd verwacht. Ouders uit dorpen

lijken hun kinderen minder vaak te pushen, wat in overeenstemming is met de gevonden literatuur (bijv., Bouma & Ezzeroili, 2021; Moore et al., 2002; De Kinderombudsman, 2017). Uit de gesprekken met de professionals was niet te herkennen in welke categorie van Poolman en collega's (2018) de ouders vielen met hun opvoeding. Het enige wat opviel was dat volgens de professional werkzaam in een dorp ouders vooral praktische gesprekken voeren, wat overeenkomt met de categorie Klassieke Plattelanders. Verder bleek uit de gesprekken dat er ouders zijn die zich zowel richten op kennisdoeleinden als praktische doeleinden.

Hulp in de wijk

Uit de literatuur bleek dat faciliteiten uit krimpregio's wegtrekken waardoor gezinnen minder toegang hebben tot kennis of werk. Uit de interviews bleek dat er in de steden nog wel veel aanbod is in de buurt om kennis op te doen over financiën en om buiten school meer aandacht te besteden aan educatie. Echter uit een interview met een professional uit een klein dorp kwam naar voren dat daar de faciliteiten waren weggetrokken, zoals een bibliotheek, en dat er voor kinderen buiten school niet veel educatieve voorzieningen waren. Ook met financiële problemen werd er in het dorp sneller hulp van de burens ingeschakeld, omdat andere mogelijke faciliteiten minder bekend of aanwezig waren.

Intergenerationele overdracht

Hoewel de geïnterviewde professionals aangeven dat zij de gezinnen niet gedurende een langere tijd volgen en daardoor zelf niet concreet zien of de intergenerationele overdracht van financiële zorgen of opleidingsniveau worden doorgegeven, wordt dit wel door enkele professionals verwacht. Dit heeft volgens hen voornamelijk te maken met de vaardigheden van de ouder. Een ouder die niet goed weet hoe je de financiën moet doen kan ook niet aan het kind uitleggen wat de juiste keuzes zijn. En een ouder die rekenen moeilijk vindt wordt daardoor belemmerd om het kind te helpen met rekenhuiswerk. Wel geven de professionals aan te verwachten dat kinderen het patroon van de intergenerationele overdracht kunnen doorbreken als ze een stimulerend thuis, een goed netwerk, of een sterke wilskracht of motivatie hebben. Om dit goed te onderzoeken is het echter nodig dat gezinnen in het oosten van het land over een langere periode worden gevolgd.

Referenties

- Bouma, K., & Ezzeroili, N. (2021, 9 april). *Is kansenongelijkheid in het onderwijs dan toch geen typisch stadsprobleem? De Volkskrant*. <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/is-kansenongelijkheid-in-het-onderwijs-dan-toch-geen-typisch-stadsprobleem~be1c4135/>
- Brown, S. L. (2012). Poverty status and the effects of family structure on child well-being. In V. Maholmes & R. B. King (Eds.), *The Oxford handbook of poverty and child development* (pp. 54–67). Oxford University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013). *Contrasten in inkomen* [Afbeelding]. <https://cbsnl.maps.arcgis.com/apps/StorytellingSwipe/index.html?appid=71d3bf8757b84395877a21d0affbd30a>
- De Kinderombudsman. (2017, december). *Rapport: Alle kinderen kansrijk* (KOM013/2017). <https://www.dekinderombudsman.nl/publicaties/rapport-alle-kinderen-kansrijk>
- De Voogd, J. (2020, 17 juni). *Opinie: Kijk bij onderwijsongelijkheid verder dan de grote stad*. De Volkskrant. <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-kijk-bij-onderwijsongelijkheid-verder-dan-de-grote-stad~b4f1ed81/>
- De Vuijst, E., & van Ham, M. (2019). Parents and Peers: Parental Neighbourhood and School-Level Variation in Individual Neighbourhood Outcomes Later in Life. *European Sociological Review*, 35(1), 15-28. <https://doi.org/10.1093/esr/jcy041>
- De Vuijst, E., van Ham, M., & Kleinhans, R. (2017). The moderating effect of higher education on the intergenerational transmission of residing in poverty neighbourhoods. *Environment and Planning A*, 49(9), 2135-2154. <https://doi.org/10.1177%2F0308518X17715638>
- Guiaux, M., Roest, A., & Iedema, J. (2011, augustus). *Voorbestemd tot achterstand? Sociaal en Cultureel Planbureau*. https://archieff23.sitearchief.nl/archives/sitearchief/20200311131559/https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Voorbestemd_tot_achterstand
- Gustafson, B., Katz, K., & Österberg, T. (2017). Residential segregation from generation to generation: Intergenerational association in socio-spatial context among visible minorities and the majority population in metropolitan Sweden. *Population Space & Place*, 23(4). <https://doi.org/10.1002/psp.2028>
- Hochstenbach, C. (2018). Spatializing the intergenerational transmission of inequalities: Parental wealth, residential segregation, and urban inequality. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 50(3), 689-708. <https://doi.org/10.1177%2F0308518X17749831>
- Hochstenbach, C., & Boterman, W. R. (2017). Intergenerational support shaping residential trajectories: Young people leaving home in a gentrifying

- city. *Urban Studies*, 54(2), 399-420. <https://doi.org/10.1177%2F0042098015613254>
- Kansenkaart. (z.d.). *Schooladvies lager dan eindtoetsadvies* [Afbeelding]. <https://kansenkaart.nl/>
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2019, 23 april). *Diversiteit van het aanbod in het onderwijs groeit*. Onderwijsinspectie. <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs/trends-in-het-onderwijs/varieteit-en-vernieuwing/diversiteit-van-het-aanbod-in-het-onderwijs-groeit>
- Moore, K. A., Redd, Z., Burkhauser, M., Mbwana, K., & Collins, A. (2002). *Children in poverty: Trends, consequences and policy options*. Washington, DC: Child Trends.
- Notten, N. (2021) Een gids naar gelijke kansen. Zwolle: Windesheim
- Poolman, B. G., Doornenbal, J. M., Leseman, P. P. M., & Minnaert, A. E. M. G. (2018). Opvattingen en verwachtingen van moeders op het Groninger platteland. *Pedagogische Studiën*, 95(2), 57-85. <https://core.ac.uk/download/pdf/161699707.pdf>
- Sprank. (2020, januari). *Gefeliciteerd met het diploma van je ouders*. https://www.divosa.nl/sites/default/files/sprank_bestanden/sprank-202001-kansongelijkheid-in-het-onderwijs.pdf
- Ter Weel, B., De Jong, G., & Muilwijk-Vriend, S. (2019, December). *Sociale ongelijkheid in Nederland: Intergenerationele ongelijkheid en hardnekkige lage inkomens*. SEO economisch onderzoek. <https://www.seo.nl/publicaties/sociale-ongelijkheid-in-nederland/>
- van Ham, M., Hedman, L., Manley, D., Coulter, R., & Östh, J. (2014). Intergenerational transmission of neighbourhood poverty in Sweden. An innovative analysis of individual neighbourhood histories. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 39(3), 412–417
- van Maarseveen, R. (2020). *The urban rural-education gap: do cities indeed make us smarter?* CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis. <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Discussion-Paper-412-The-urban-rural-education-gap.pdf>
- Vartanian, T. P., Buck, P. W., & Gleason, P. (2007). Intergenerational neighborhood-type mobility: Examining differences between Blacks and Whites. *Housing Studies*, 22(5), 833–856. <https://doi.org/10.1080/02673030701474792>
- Visser, S. (2019). *Mechanismen van en interventies bij intergenerationele armoede: Een literatuuronderzoek*. Rijksuniversiteit Groningen. https://pure.rug.nl/ws/portalfiles/portal/82391302/Rapportage_Literatuuronderzoek_mechanismen_en_interventies_Intergenerationele_armoede.pdf

Wittebrood, K., & Van Dijk, T. (2007, juli). *Aandacht voor de wijk*. Sociaal en Cultureel Planbureau. https://archieff23.sitearchief.nl/archives/sitearchief/20200311122454/https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2007/Aandacht_voor_de_wijk